

اندیشه‌ی یونگ

ریچارد بیلسکر

(استاد فلسفه دانشگاه مریلند جنوبی)

ترجمه‌ی

دکتر حسین پاینده

(استاد نظریه و نقد ادبی دانشگاه علامه طباطبائی)

انتشارات انزوار

فهرست مطالب

۹	مقدمه‌ی مترجم
۱۳	پیش‌گفتار

فصل ۱

زندگی یونگ

۱۷	دوره‌ی کودکی
۱۷	تحصیلات
۱۸	زندگی حرفه‌ای
۱۹	دوره‌ی اشتغال در تیمارستان بورگهولتسلی و آشنایی با نظریه‌ی روان‌کاوی
۲۰	«سفر شبانه‌ی روح»
۲۰	پیدایش روان‌شناسی تحلیلی
۲۱	جنگ جهانی دوم
۲۱	واپسین سال‌های زندگی یونگ

فصل ۲

دوره‌ی همکاری با فروید

۲۳	مقدمه
۲۵	رساله‌ی دکتری
۲۸	آزمون‌های تداعی
۲۹	عقده
۳۰	روان‌کاوی و روان‌گسیختگی

۳۱	نمادهای گشتاری
۳۴	«برخی نمونه‌های تخیل خلاق نیمه‌آگاه» در نوشته‌ی دوشیزه فرنک میلر
۳۵	قطع همکاری با فروید
۳۸	خودمختاری
۴۰	دلایل یونگ در اثبات درستی رویکردش

فصل ۳

شکل‌گیری روان‌شناسی تحلیلی

۴۵	مقدمه
۴۵	سنخ‌های روانی
۴۶	انواع نگرش: برون‌گرایی و درون‌گرایی
۴۶	انواع کارکرد: تفکر، احساس، هیجان و شهود
۵۰	سنخ‌نمای مایرز-بریگز
۵۱	کهن‌الگوها
۵۲	نفس
۵۳	همزاد مؤنث [یا «آئیم»] و همزاد مذکر [یا «آئیموس»]
۵۶	سایه
۵۸	پیرمرد فرزانه و مادر جهانِ اسفل
۵۹	نقاب
۶۳	ضمیر ناخودآگاه جمعی
۶۳	مفهوم ضمیر ناخودآگاه جمعی
۶۵	شواهد دال بر وجود ضمیر ناخودآگاه جمعی

فصل ۴

سخنرانی‌های یونگ

درباره‌ی کتاب چنین گفت زرتشت

۶۷	مقدمه
۶۷	سخنرانی‌های یونگ
۶۹	فریدریش نیچه

۷۰	کتاب نیچه با عنوان چنین گفت زرتشت
۷۱	سخنرانی‌های یونگ درباره‌ی چنین گفت زرتشت
۷۴	کهن‌الگوی «پیرمرد فرزانه»
۷۵	کهن‌الگوهای «همزاد مؤنث» و «همزاد مذکر»
۷۷	کهن‌الگوی «سایه»
۷۸	نفس و نقاب
۸۱	تخوت و فردانیت
۸۲	بحث‌های یونگ درباره‌ی دین
۸۴	بحث‌های یونگ درباره‌ی روان‌شناسی اخلاقی
۸۷	بحث‌های یونگ درباره‌ی واقعیت‌های سیاسی زمانه

فصل ۵

دین، کیمیاگری و اسطوره‌شناسی

۸۹	مقدمه
۸۹	دین
۹۰	سخنرانی‌های یونگ در دانشگاه پیل
۹۶	پاسخ به ایوب
۱۰۸	ادیان شرقی
۱۱۱	کیمیاگری
۱۱۲	تعدادهای کیمیاگری در خواب
۱۱۵	مرکوریوس و اکسیر اعظم
۱۱۶	جبارگانگی
۱۱۹	وحدت اسرارآمیز
۱۲۰	راز گل طلایی
۱۲۳	سایر مضامین کیمیاگرانه: تک‌شاخ، درخت و ماهی
۱۲۶	اسطوره‌شناسی و پدیده‌های فراهنجار
۱۲۶	تعدادپردازی در آشکال ماندالا
۱۲۹	همزمانی

بشقاب‌پرنده ۱۳۴

فهرست منابع ۱۳۹

آثار یونگ ۱۳۹

زندگینامه‌های یونگ ۱۴۰

معرفی مقدماتی اندیشه‌ی یونگ ۱۴۰

منابعی درباره‌ی موضوعات خاص در اندیشه‌ی یونگ ۱۴۱

سایر منابع درباره‌ی اندیشه‌ی یونگ ۱۴۳

فهرست اسامی ۱۴۷

واژه‌نامه‌ی فارسی به انگلیسی ۱۵۳

واژه‌نامه‌ی انگلیسی به فارسی ۱۶۱

نمایه ۱۶۷

مقدمه‌ی مترجم

سوگند به قلم و آنچه با آن می‌نویسند.

(قرآن، سوره‌ی قلم، آیه‌ی ۱)

یونگ را باید در زمره‌ی اندیشمندان بزرگ و پیشگامی محسوب کرد که در چند دهه‌ی اول قرن بیستم، از راه پژوهش‌ها و تألیفات و سخنرانی‌هایی بسیار تأثیرگذار، حقیقتی را در خصوص سرشت انسان ثابت کردند که امروزه از نظر ما انسان‌هایی که در قرن بیست‌ویکم زندگی می‌کنیم، دیگر موضوعی بدیع و حیرت‌آور تلقی نمی‌شود. برحسب این حقیقت، انسان موجودی واجد «دوبودگی» است و رفتار و احساسات و افکار و امیالش، اساساً از خاستگاهی ناخودآگاه سرچشمه می‌گیرند. این حقیقت را البته پیش از یونگ و امثال او، آفرینشگران آثار ادبی با خلق کردن شخصیت‌هایی که از تعارض‌های درونی رنج می‌بردند، به‌خوبی نشان داده بودند. اهمیت متفکرانی همچون یونگ این است که آنان همین بصیرت دیرینه را با مطالعه درباره‌ی بیماران‌شان، به صورت نظریه‌ای منسجم و متقاعدکننده ارائه دادند.

یونگ نیز مانند فروید با پس‌زمینه‌ای از تحصیلات دانشگاهی در رشته‌ی پزشکی به نقش و جایگاه مهم ضمیر ناخودآگاه در بروز انواع واقسام تعارض‌های روانی و حتی مشکلات جسمانی پی برد. نوشته‌ها و سخنرانی‌های او در آغاز تحقیقاتش، برای بسیاری از همکاران و اندیشمندان معاصرش مایه‌ی استهزا تلقی می‌شد. از جمله به سبب همین انزوای فکری، یونگ شیفته‌ی افکار فروید شد که مضامینی مشابه دیدگاه‌های او را مستقلاً می‌پروراند و ترویج

می‌کرد. زندگینامه‌نویسان یونگ اشاره کرده‌اند که وقتی در سال ۱۹۰۷ فروید و یونگ نخستین بار با یکدیگر ملاقات کردند، گفت‌وگوی این دو اندیشمند بزرگ سیزده ساعت متوالی به طول انجامید. این درجه از همفکری، از وقوف این دو نظریه‌پرداز به این حقیقت ناشی می‌شد که انسان معاصر بیش از دردهای جسمانی، از دردها و آلام روانی رنج می‌برد. تلاش برای پرتوافشانی بر محنت‌ها و رنج‌های روانی انسان و نهایتاً تسکین و درمان دردهایی که پزشکی به سبب رویکرد جسم‌مبنایانه‌اش هرگز قادر به تشخیص یا درمان آن‌ها نبود، راه این دو متفکر را به هم پیوند داد.

البته، چنان‌که رسم شاگردان ممتاز است، یونگ حدود شش سال بعد راه خود را از راه استاد جدا کرد و مکتب جدیدی را متفاوت با روان‌کاوی فرویدی بنیان نهاد. «روان‌شناسی تحلیلی» یونگ تأکید نظریه‌ی روان‌کاوی بر خاستگاه جنسی امیال ناخودآگاه را زیاده از حد و ناموجه می‌داند. در واقع، یونگ در عین این‌که بر دیدگاه فروید مبنی بر وجود بُعد ناپیدایی در روان انسان به نام ضمیر ناخودآگاه صحنه می‌گذارد، قائل به گونه‌ای دیگر از ضمیر ناخودآگاه نیز هست که دیگر نه مبین اندیشه‌ها و آرزوهای کام‌نیافته و هراس‌های فردی، بلکه مخزن گرایش‌ها و افکاری است که در نزد همه‌ی ابنای بشر مشترک‌اند. شناخت این ضمیر ناخودآگاه دیگر - که یونگ آن را «ناخودآگاه جمعی» می‌نامد - از جمله با مطالعه‌ی اسطوره‌های ملل مختلف میسر می‌شود که تمایلات و اندیشه‌های فرافردی بشر را متجلی می‌کنند. یونگ با مطالعه‌ی گسترده در نظام‌های اسطوره‌ای و فرهنگ‌های گوناگون بشری، مجموعه‌ای از تصاویر ذهنی جهانشمول را تدوین کرد که در مکتب او با نام «کهن‌الگو» مشخص می‌شوند. تفحص در کهن‌الگوها نه فقط راهی برای فهم الگوهای عام رفتار بشر، بلکه همچنین شیوه‌ای برای خوانش نفاذانه‌ی متون ادبی و آثار هنری است.

چنان‌که از این اشارات کلی و به‌ناچار موجز برمی‌آید، یونگ متفکری تأمل‌انگیز است و نه فقط به دلیل تعدیل نظریه‌ی روان‌کاوی، بلکه همچنین به دلیل نظریات بدیع خودش، اندیشه‌ای پیچیده دارد. کتاب حاضر در معرفی

آراء یونگ، کوششی است برای منعکس کردن بخشی از این پیچیدگی؛ البته همان‌گونه که خود نویسنده هم متذکر می‌شود، این کتاب اساساً برای کسانی نوشته شده است که آشنایی همه‌جانبه یا عمیقی با دیدگاه‌های یونگ ندارند و در واقع می‌خواهند با خواندن کتابی کمابیش کم‌حجم، دریچه‌ای بر افکار یونگ برای‌شان گشوده شود. هر یک از فصل‌های پنجگانه‌ی کتاب حاضر، جزء مهمی از اندیشه‌های یونگ را با استناد به نوشته‌های خود او و با شرح و تفسیر به خواننده معرفی می‌کند. نقل قول‌های مکرر از آثار یونگ و ارجاعات ایضاً متعدد به سایر نوشته‌های مرتبط با موضوعات مورد بحث، راهنمای ضمنی خواننده‌ای است که پس از خواندن کتاب حاضر به مطالعه‌ی بیشتر درباره‌ی آراء و اندیشه‌های یونگ راغب می‌شود. این مطالعه‌ی بیشتر برای فهم جنبه‌های دیگری از مکتب یونگ که در کتاب حاضر ناگزیر بحثی درباره‌ی آن‌ها نشده است (مانند روش یونگ در تعبیر رؤیا، یا کاربرد نظریات یونگ در نقد ادبی)، یقیناً ضروری است و فهرست منابع پایان کتاب می‌تواند در این زمینه مفید باشد.

در پیش‌گفتار این کتاب اشاره شده که «در اکثر کتابفروشی‌ها، تعداد کتاب‌هایی که یا خود یونگ تألیف کرده است یا دیگران درباره‌ی او نوشته‌اند، همچنین کتاب‌هایی که نویسندگان‌شان از مکتب یونگ تأثیر پذیرفته‌اند، به مراتب بیشتر از کتاب‌های فروید یا مربوط به فروید است». گفته‌ی مؤلف این کتاب، گرچه راجع به کتابفروشی‌های آمریکاست، اما عیناً درباره‌ی میزان شناخته‌شدگی افکار و آراء یونگ در ایران مصداق دارد. تعداد کتاب‌هایی که روان‌شناسی تحلیلی (مکتب یونگ) را به خواننده‌ی فارسی‌زبان معرفی می‌کنند، یقیناً بیشتر از کتاب‌های مربوط به روان‌کاوی (نظریه‌ی فروید) است. همچنین در سال‌های اخیر، ترجمه‌ی آثار یونگ به زبان فارسی فزونی گرفته است، حال آن‌که اکثر آثار اصلی فروید هنوز به فارسی ترجمه نشده‌اند. این شواهد حاکی از اقبال به اندیشه‌هایی است که هنوز باید کوشید تا بیشتر معرفی شوند، تا بلکه از این طریق ابعاد پیچیده‌ی حیات روانی و فرهنگی ما بیشتر تحلیل و فهمیده شوند. ترجمه‌ی حاضر با هدف میسر کردن چنین تحلیلی انجام شده است. به روال